

מה דמות למעמד הצבא של מדינה קטנה בימינו?

על שאלה זאת שהוצגה לבדיקה ולפירוט מחודשים עם גמר מלחמת העולם, ניסו לחת תשובה — וכעצם, תשובות שונות — בניוני הפרלמנט השוויצרי (דצמבר 1946), שהוקדשו לצורתו של הצבא השוויצרי לעתיד לבוא וכן לחובת האימון והשירות בו.

המטרה נוסחה על ידי המרצה מטעם הוועדה הצבאית כ"אמנות ניהול המדינה" החייבת "להביא לידי תיאום מסוים את כל תפקידינו הממלכתיים, וכן לדאוג לכך שהאיש השוויצרי יוסיף תמיד להיות איש מגן טוב, ועל כן גם "לקבוע את מאמץ המגן שלנו לאור האפשרויות הכספיות של עמנו ושל מדינתנו הקטנה". בשאלה זאת — אמר המרצה — לא אנשי הצבא הם הפוסקים האחרונים, כי אם על הממשלה והפרלמנט למצוא את הסינתזה. ועל כן טטו מחלקת הצבא ווועדות הכספים מדרישות המומחים המקצועיים.

אופניית לבחינה הפוליטית הערכו: "אין עתה (עם גמר המלחמה) סיכוי להתקפה ישירה, מצד אחד משכנינו; ולעומת זאת, באם תחול התמודדות צבאית בין המעצמות האדירות של היום — יתכן שארצנו תמשך לתוך המערבולת. ועם כל ההתפתחות הפתחת סכנה זאת — טרם נעלמה כליל. ועוד: "מתנגדי מתקיפניו יהיו בעל-בריתנו; ועל כן יש מקום לסברה, כי לא לאורך ימים נאלץ לנהל מלחמת מגן ביחידות. זאת, והאמונה בהמשך השלום באירופה מרשים לקצץ בהוצעותיהם של אנשי הצבא". ולצד הצבאי עצמו: "הגנת אדצנו תהלום את תכליתה במידה שכל שוויצרי יהיה בעל-כושר-מגן בכל עת; באם יהיה לנו צבא עם קל תנועה ובעל אימון טכני טוב; ובאם ידעו כחול בכל זמן ואחר, כי התקפה על ארצנו לא תהיה בחינת "טיול", וכי כל מדרך כפי-רגל באדמת שוויצריה רק בקרבות קשים ייקנה". כדי למנוע טעות בהערכת המושגים השוויצריים לגבי "האפשרויות הכספיות המצומצמות" הנ"ל, כדאי לציין כי ההוצעה הצבאית הראשונה לתקציב 1947 היתה 420 מיליון פרנק שוויצריים (בערך הכספי הריאלי בשוק הבינלאומי — 42 — 43 מיליון לירות שטרלינג). הקיצוצים העמידו אח"כ את התקציב על 380 מיליון פרנק, הוה אומר, אם שזשה את אוכלוסיית שוויצריה לא"י למשל, היה "תרגומו" של תקציב כזה לתנאי א"י (על מלוא אוכלוסייתה) כביא לידי הוצאתו של סכום הקרוב ל-15 מיליון לא"י לשנה. כמובן, יש לזכור כי שוויצריה היא אחת המעטות בארצות אירופה היום שהמטבע שלה יציב ובעל ערך בינלאומי גבוה, ושיכולתה, בצידו משקי ובהון, היא ניכרת. אפילו ההוצעה (מצד הסוציאליסטים) לקיצוץ נמרץ בתקציב המוצע — עד 300 מיליון בלבד — היתה משאירה אותו גדול בהרבה מתקציבים צבאיים שלפני מלחמת העולם (כמאה וכמה מיליונים), ולא רק מבחינה כספית גרידא, אלא גם לאחר שמביאים בחשבון את התייקרות הוצאות מאז. שכן, צרכי הציוד והטכניקה גדלו מאז בהרבה. ועם זאת — חשבה בכל זאת ועדת הפרלמנט שבחנה את השאלה, כי "בזאת הגענו של גבול-המינימום של אחריותנו בהגנת הארץ". כי, שוב, — תגבורת-היוון הצריכה רבוי הוצאות להחזקתו; וה"מכניזציה" מחייבת רמת-אימון גבוה יותר. אך, לאחר הכל, מניחים בשוויצריה כי בעתיד יצעדו לקראת תקציב-המגן, במסגרת ריפורמה כללית של כספי-המדינה.

אף כי תמכה בדעה, כי יש לעצור את התוצאות של המנגנון הצבאי, טענה הוועדה שאין לגרוע בשעה זו מדרמוצע בלי לערער את כושר-המגן של הארץ; וכי יש ללכת "בדרך המדינות הסקנדינביות", וכמותן "להראות לעולם כי שוויצריה תוסיף להיות מדינה המסוגלת להתגונן".

בניכוח: שמעה בקורת על "שכבת המפקדים הגבוהים, השמרנים כמושגיהם המקצועיים". דובר על התמורה בתנאי המלחמה עקב הופעת הפצצה האטומית וכן גורמים כגון התפתחות

הארטילריה החדשה (ביתור — הרקטות), וכיו"ב ועל הצורך להסתלק "מהרומאנטיקה הצבאית הישנה". במיוחד התרכזו הבירור בשאלת שיעורי ההשתלמות השנתיים לכלל אנשי החיל, הוצע, לשנת 1947 קורס של 13 יום, ובין הנימוקים להכרח שבו, צויין לא רק הצורך לחדש את עצם אימונם של אנשי קבוצות השנים הצעירות יותר (שמוה שנתיים לא כונסו לשרות או לאימון), אלא גם הכרח בהיכרות מחודשת בין החברים ליחידה, בין חיילים למפקדים, ובהתרגלות מחדש לתכניות הקריאה לדגל של כל חטיבה. התנאי לגיבול יעיל של שבועים אלה — צמצום מרחיק לכת של הזמן המוצא ל"סידורים" — מזה, ולמסדרים ומצעדי הדר בלתי-הכרחיים — מזה. אף כי מחירו של קורס זה "חזרה" זה ל-1947 יהיה 35 מיליון פרנק (כ-3 וחצי מיליון לא"י בערך) הוחלט, ברוב דעות, לקיימו. ראוי לציין, שגם לעריכת קורס כזה ניתנו נימוקים מן הסוג הפוליטי: השפעתו הפסיכולוגית כלפי חוץ, כלפי מעצמות אירופה.

אורח המגן של עם קטן לאור לקח-המלחמה

בדצמבר 1946 הרצה מנהל הכשרת-הצבא השוויצרי, "קולונל-מפקד-הקורפוס" פריק, בפני "חברת הקצינים הכללית", על הנהגת-גיסיסות לאור נסיון המלחמה. עם כל הסתם עדיין בתמונה של מלחמת 1939-45, הנותן מקום לפירושים שונים ואף מנוגדים, ראה בה המרצה את התהליכים הבאים: המלחמה היתה למלחמת תנועה, המתנהלת בקצב המהיר ביותר. עמדות בעלות כוח טבעי, ומוגנות היטב, שמרו על ערכן. מכונת-היריה ירדה מן העמדה השליטה שהיתה לה במלחמת-העולם הראשונה. הטנק, כבר עבר, כנראה, את פסגת כוחו; ההגנה בפניו התפתחה מאוד, והביאה בהכרח לטיפות טקטיקת-שריון חדשה. זיך-האוויר, עם אפשרויות-הפעולה הבלתי-מוגבלות שלו, הוא כעת התוק שבחילות; והוא המונע לגמרי את השימוש במבנים מהודקים וצפופים כל שהם. הארטילריה הוכיחה מחודש מה גדולה פעולתה. הפתעה ומהירות-המעשים עדיין הם, כאשר היו בעבר, גורמי ההכרעה במלחמה — וכן איכותם של החילות.

אלה הם היסודות להערכת העתיד — אך עדיין לא צוינו דרכיו, ברם, ההגיון והנסיגן מעלים את השיקולים הבאים: ספק, אם אפשר לעשות את הסוביקים כבדים עוד יותר; תנאי השטחים לסוגיהם; זכן האיום מצד חיל-האוויר, עם הרקטות אדירות-הפעולה שלו, מחייבות את המנקיב לשמור על כושר התנועה שלהם. לעומת זאת ניתן עוד לשפר את הארטילריה במידה ניכרת — די אם נזכיר את התפתחותם של המטענים החלולים, של הרקטות של כלי-היריה הבלתי-ידוע, של תותחי המנוע. חיל-האוויר נתון עתה בתהליך של התפתחות מהירה ביותר, ביתור במגמה של השגת מהירויות עוד יותר גדולות. בשל גורמים פיסאוי-לוגיים ייתכן, שיגיעו כאן לגבול שאין לעברו; את המטוס-ללא-טייס ואת רקטת-הענק ניתן לספח כמעט ללא-גבול. אכן, מתעוררת השאלה, אם אפשר לשתף כלי-קלע כאלה במאבק של צבא הקרקע, באשר נאלצים לירותם בלא תצפית. מספקת במצבו של זה. פצצת האטום טרם הראתה את פעולתה בשה-הקרב; לעת-עתה כמוה כנושק של מלחמת-עצבים. המרצה סבור, כי הנבואות הנשמעות בקשר אתה מוכירות מאוד את הסכרות שהושמעו עם המצאת הדינמיט, הגזים-שליקרב, וכיו"ב, ושלא נתאמתו. עוד יותר מעוצם-ההתפוצצות שלה

(1) הצבא השוויצרי יודע רק גורל אחד וגם הוא רק בימי מלחמה או גיוס כללי — בתורת מצבא עליון; מפקדי הדיביזיות והקורפוסים קרויים "קולונל דיביזיונר" או "קולונל מפקד-קורפוס".